

lio Tridentino ¹, Arausicano II ², Augustino, Prospero et aliis ³. Secundo, quia nunquam Patres utuntur illo modo loquendi, quod Deus nostras voluntates prædeterminet, multoque minus reperitur in eis vestigium physice prædeterminationis. Dicunt quidem Deum præparare voluntatem, prævenire illam, inclinare, trahere, et facere ut velimus faciamusque, et similia; prædeterminare autem absolute, aut physice, aut efficaciter, nunquam dicunt, neque illa verba his æquivalent, quia omnia intelliguntur optime sine tali prædeterminatione. Imo ab ipsis Patribus ita explicantur, ut non possint aliter intelligi; dicunt enim Deum id facere invitando, alliciendo, consulendo, et aliis modis similibus, quos Augustinus duobus verbis complexus est: *Quia Deus vel aperit quod latebat, vel suave facit quod non delectabat.*

29. Tertio, quia nunquam reperitur in sanctis Patribus, quod fundent necessitatem gratiæ in indifferentia libertatis, neque in sola subordinatione causæ secundæ ad primam; sed, vel in repugnantia appetitus, et difficultate operandi bonum ex peccato originali orta, vel in defectu et improportione naturalium virium humanæ facultatis, seu intellectus et voluntatis, ad finem et beatitudinem, propter quam creatus est homo, et ad media per quæ ille finis comparatur; et in gravitate divinæ offensionis quam homo peccando incurrit, quæ nisi per divinam gratiam expelli non potest. Illæ autem aliæ rationes, nec a Patribus traditæ sunt, neque ab antiquis Theologis, quos semper sub hac voce comprehendimus, ut brevitati studeamus.

30. *Quarta ostensio ex locutionibus Patrum.* — Quarto, asserimus sententiam illam non solum non habere in antiquitate fundamentum, verum potius multa in antiquis Patribus ⁴ reperiri, quæ huic sententiæ manifeste

¹ Conc. Trid., sess. 6, c. 5 et 6, et can. 3 et 4.

² Conc. Araus. II, can. 5 et seq.

³ Conc. Senon., c. 25; Cælest. Pap., ep. 1 ad Episc. Galliæ; Aug., de Spir. et litt., c. 34, l. 1 ad Simpl., q. 2, de Dono persever., c. 14, et passim; Prosp., optime l. 2 de Vocat. Gent., c. 9, alias 26; Aug., lib. 2 de Peccat. mer., c. 18. Videatur etiam l. 3 de Lib. arb., c. 13, et Enchirid., c. 43.

⁴ Damasc. et Chrysost., locis citatis supra. Idem sentit Ansel., lib. de Concord. prædest., cap. 2.

repugnant. Primo, namque multi Patres interdum absolute docent Deum non prædefinire actus liberos, non prævenire libertatem nostram, et similia, quæ non possunt in alio sano sensu intelligi, nisi dicta esse intelligantur ad excludendam similem prædeterminationem.

31. Secundo, quia sæpissime aiunt voluntatem humanam ita esse constitutam a Deo, ut consilio et ratione se determinet ad volendum vel nolendum, etiam in supernaturalibus; excitata quidem et adjuta divina gratia, non tamen prædeterminata; sed ipsa seipsam determinans cooperando divinæ gratiæ ¹. Sunt autem valde opposita, quod optio detur voluntati seu quod relinquatur in manu consilii sui, et quod ab alio prædeterminetur. Unde, quoad hanc partem non solum locutiones Patrum sed etiam Scripturarum illi sententiæ repugnant.

32. Tertio, quia dicunt Patres voluntatem esse liberam, et conservari liberam a Deo in suis actionibus etiam supernaturalibus, ut possit omni prævenienti motioni Dei resistere, ut clarius cæteris explicuit Concilium Tridentinum (sess. 6, can. 5, et cap. 4). Sunt autem valde repugnantia et opposita, manere voluntatem physice prædeterminatam ex motione prævia Dei, et posse illi resistere; quia ipsi physice prædeterminationi non potest voluntas resistere, vel physica prædeterminationis non est; quia, si ei potest voluntas resistere, subjicitur ipsa usui libero et potestati ipsius voluntatis; quomodo ergo illam ad unum physice prædeterminat?

33. Quarto, quia etiam dicunt esse in potestate hominis converti, et velle credere, et habere quidquid ex parte Dei ad hæc omnia necessarium est; quod in ea sententia nullo modo consistere potest; quia habere auxilium efficax, illo modo explicatum, nullo modo est in potestate hominis, ut exponendo ipsam sententiam satis declaratum est; idque in primo discursu efficaciter ostendimus.

Quinta ratio, ab inconvenienti de prædeterminatione actus mali.

34. Quinto videtur, ex fundamento ponendi hoc auxilium physice prædeterminans voluntatem, ex indifferentia ipsius voluntatis

¹ De hoc tractatur late lib. 1, cap. 1, 2 et 3, et aliis locis supra indicatis.

desumpto, vel ex generali subordinatione ad causam primam, sequi Deum esse auctorem mali actus vere ac proprie, non permittendo solum, sed etiam præmovendo et prædeterminando voluntatem ad illum, quod quam sit absurdum, omnibus vere Catholicis viris perspectum est. Consecutio prior probatur, quia voluntas ex se tam est indifferens ad malos actus efficiendos sicut ad bonos, et in eorum effectione tam subordinata primæ causæ, sicut omnis causa secunda in quolibet effectu suo: oportet ergo, juxta illud principium, dicere, Deum etiam sua efficaci voluntate prædeterminare et præmovere efficaciter nostras voluntates, ut consentiant tentationibus vel objectis pravis, quando ab eis invitantur; itemque sine tali prædeterminatione Dei nullam voluntatem habere posse pravum consensum; et posita tali prædeterminatione non posse illum non habere. Rursus dicendum etiam consequenter est, Deum non ex malis meritis hominis, neque ex pravo usu libertatis ejus dare illi talem præmotionem ad actum malum, sed solum quia vult. Itaque dum homo actu tentatur ut consentiat in actum præcepto contrarium, cum Deus æque possit prædeterminare voluntatem ejus ut consentiat vel dissentiat, Deus ex se et ex sola voluntate sua determinat illam ad consensum, potius quam ad dissensum; et ex duobus hominibus hunc facit consentire, illum dissentire, solum quia vult.

35. Quæ omnia et alia ejusdem rationis admittunt nonnulli auctores illius sententiæ, sequere satis putant exponere, vel potius eludere Scripturas et Conciliorum definitiones, adhibita distinctione de actu malo pro formali vel pro materiali, Deo attribuentes materiale, et negando formale ¹, ac si separabile sit, moraliter loquendo, formale a materiali, quando intentio agentis definite et absolute tendit ad ipsum actum humanum, a quo inseparabilis est deformitas; et illum vult et decernit cum omnibus moralibus conditionibus positivis, a quibus eadem malitia separari non potest; et ita illum vult, ut non velit quasi conditionate et dependenter a voluntate creata, sed absolute volendo, et præfiniendo ipsam conditionem, et faciendo efficaciter ut ipsa voluntas creata ad talem actum applicetur et determinetur.

Hoc ergo modo attribuere Deo efficaciam

¹ Totus hic discursus late tractatur lib. 2, fere per totum, præcipue c. 2 et 4.

et prædeterminationem actuum malorum, dicimus impium videri et contrarium definitionibus Concilii Tridentini et Arausiani ¹, et omnibus Scripturis, quæ negant Deum *implanare* hominem, aut esse malorum tentatorem, et aliis similibus. Quamobrem nonnulli ex Theologis, qui doctrinam illam de prædeterminatione physica in bonis actibus amplectuntur, eam in malis abhorrent et omnino negant, in quo quidem pie et religiose loquuntur, sed non consequenter. Est enim evidens aut illud prius sine fundamento affirmari, aut hoc etiam ex illo fundamento, necessario sequi. Igitur, si, ob vitandum tam magnum absurdum, ab illo fundamento recedatur, nullum superest ad ponendum auxilii efficaciam in illa physica prædeterminatione.

36. *Ostenditur non recte exponi Scripturas juxta illam doctrinam.* — Sexto hinc inferimus magnam vim facere divinis Scripturis, quæ singularem Dei gratiam operantem nostros actus supernaturales prædicant, qui eas de hoc auxilio physico, seu physice prædeterminante voluntatem, interpretantur. Nam plane sequitur easdem loquendi formulas posse ad actus bonos naturales, imo ad actus malos accommodari. Nam, si ideo dixit Christus: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater traxerit eum* (Joan.), quia nemo potest credere, nisi per illam physicam motionem a Deo prædeterminetur, ergo etiam potuisset dicere Christus: *Nemo potest bonum opus morale facere, nisi Pater meus traxerit eum ad illud faciendum; quia etiam non potest facere homo tale opus, nisi Deus prædeterminet physice voluntatem ejus ut velit facere.* Imo et dicere potuisset: *Non potest Judas vendere me, nisi Pater meus eum traxerit ut velit me vendere, quia omnibus his verbis non significatur nisi id quod est materiale in peccato interiori, ipse, scilicet, actus voluntatis quem Judas habere non potuisset, nisi Deus illum traxisset, prædeterminando illum.* Idem argumentandi modus applicari potest ad illa verba: *Faciam ut faciatis* (ad Philip. 2), *Deus est qui operatur in nobis velle et perficere* (Rom.), et similia, si hæc dicta sunt rationes hujus physice prædeterminationis. Item applicari potest ad illa verba: *Non est volentis, neque currentis, sed Dei miserentis*. Similiter enim dicere poterimus: *Non est volentis, neque currentis (utique ad malum), sed Dei*

¹ Conc. Trid. sess. 6. can. 6; Arausic. II, 23 et 25.

indignantis, seu implanantis. Similiter accomodari potest ad illa verba: *Quis enim te discernit?* nam, sicut illa efficacia physica divinae applicationis discernere dicitur justum a peccatore, ita de eadem dicere possumus discernere peccatorem, et esse praecipuam, vel potius totam causam quae ipsum in eo statu constituat. At quis non videat quam haec sint absurda, aut quis non clare intueatur quam evidenter haec omnia ad illam propositionem, seu interpretationem consequantur? Imo ulterius sequitur ex illa declaratione nihil excellens aut principale de actibus supernaturalibus, aut operibus divinae gratiae posse cum fundamento ex illis modis loquendi Sacrae Scripturae colligi. Nam ex eis juxta hanc interpretationem solum habetur voluntatem nostram nihil posse operari sine generali praemotione Dei, ob subordinationem quam ad ipsum habet, quatenus causa creata est, vel sine praedeterminatione Dei, quia causa ex se indifferens est. At haec ratio habet locum, etiamsi vel ipsi actus non sint supernaturales, vel in nobis nulla sit difficultas bene operandi ex peccato contracta. Ruit ergo totum supernaturalis gratiae fundamentum, quo Concilia et Patres nixi sunt, et omnes Scripturae prorsus enervantur. Nam, si aliquod Dei beneficium ex illis testimoniis juxta illam sententiam colligi potest, ad summum illud erit quod, cum possit Deus non praedeterminare voluntatem hominis, ut velit credere, sed ut nolit, gratuito illam determinat ad volitionem, et non ad nollitionem. At haec quae gratia est? Nonne in omnibus operibus moralibus, aut naturalibus, idem dicendum est, juxta praedictam sententiam, ejusque fundamentum? Aut quomodo huic beneficio non correspondet in malis gratuita praedestinatio ad malum, quam Concilia et Patres meritissime ubique damnarunt?

Haec igitur sunt quae nos praecipue movent, ut illam doctrinam a veritate alienam judicemus; cuperemusque ab Apostolica sede discerni an in hoc nostro judicio decipiamur; illi namque illud submittimus, semperque subjecimus, paratique sumus ejus decreto ac censura corrigi, si alicubi nos a veritate contigerit aberrare; sub qua correctione, sicut de praedicta sententia quid censeamus aperuimus, ita quid de auxilio efficaci sentiendum censeamus, declarabimus.

Vera sententia.

37. *Prima propositio.* — Imprimis supponimus (quod fides Catholica contra Pelagium docet) hominem, solis sui liberi arbitrii viribus absque ope divinae gratiae, nihil supernaturalis boni nullumve pietatis opus, quod ad vitam aeternam obtinendam conducat, operari posse; neque ipsammet naturalem legem constanter seu diuturno tempore absque ejusdem gratiae auxilio servare¹. Cum autem eadem fides Catholica doceat per hoc auxilium gratiae non tolli liberum arbitrium, sed liberari, sanari, et juvari, ita concordiam hanc libertatis ac gratiae declarare studerimus, ut integre et omni ex parte a Lutheranorum errore recedamus, falsasque demonstramus esse calumnias haereticorum hoc tempore dicentium, liberum arbitrium rem esse de solo titulo, aut titulum sine re. Itaque gratiae necessitatem cum vero usu libertatis conjungimus, usumque libertatis, ut alicujus valoris et momenti sit apud Deum, a gratiae operatione et cooperatione nullo modo separandum esse docemus, cum a Christo Domino dictum legamus: *Sine me nihil potestis facere, et: Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum.*

38. *Secunda propositio.* — Hinc ulterius, juxta Tridentini Concilii doctrinam², hoc gratiae auxilium, non solum adjuvans sed etiam excitans esse docemus; quia non solum gratia Dei nos juvat quando operamur, sed etiam nos praevnit, et excitat ut bene operemur. Et ab hac Dei excitatione, quam etiam vocationem et divinam inspirationem, ac illuminationem, idem Concilium appellavit, ab hac (inquam) initium salutis in nobis inchoari dicimus, quam Deus incipit operari in nobis sine nobis, id est, sine nostris meritis, et sine nostra libera cooperatione, vel dispositione ulla, sed ex mera sua libertate, et gratia, ut contra Pelagianorum reliquias Concilium Arausicanum II³ definivit. Quamvis enim Dei gratia nobis salutem non conferat sine nobis (loquimur de adultis, quorum liber consensus, ut salventur, necessarius est), pra-

¹ De his omnibus late lib. 3, in sex primis capitibus.

² Conc. Trid., sess. 6, c. 5 et 6; idem, can. 3 et 4.

³ Per totum, praesertim can. 3 et 4.

venit tamen nos vocatione sua sancta, et tangit corda nostra, priusquam nos aliquod supernaturale bonum operari possimus; et antequam consentiamus, ipsius tactum corda nostra praesentiant. Haec ergo vocatione per excitantem gratiam fit¹; et haec eadem est gratia operans, per quam Deus solus operatur in nobis, ut velimus; quamvis ipsum velle, non ipse solus operetur in nobis, sed cooperetur nobiscum, ut saepissime Augustinus dixit.

39. *Tertia propositio.* — Tertio, cum certum sit vocationem hanc non in omnibus, qui vocantur, habere effectum, neque enim omnes, qui ad coenam fuerunt vocati, venire voluerunt, nihilominus vocationem illorum, qui non veniunt, ita censem esse sufficientem, ut vere et proprie in eorum potestate ac arbitrio sit positum venire si velint. Et, ut Augustini² verbis utar, qui noluerunt venire, nec debent, nec possunt id alteri tribuere, sed tantum sibi, quoniam ut venirent vocati, erat in libera voluntate. Quod non aliter probamus, quam rationibus in prima assertione contra praecedentem sententiam insinuat. Illae enim revera concludunt, nisi vocatione, quae in re non habet effectum, ex se sit praedicto modo vere et in re sufficiens, nec sufficientem appellari posse, nec ratione illius posse homini imputari, quod vocatus non veniat. Atque hinc fit vocationem hanc simpliciter sufficientem, tam ex parte auxilii excitantis, quam ex parte adjuvantis, debere aliquo modo includere, seu conferre, vel saltem offerre homini vocato, et in potestate ejus constituere quidquid ad volendum et consentiendum necessarium est. Nam cum utraque illa gratia excitans et adjuvans, juxta doctrinam Concilii Tridentini, sit necessaria, exempli causa, ad primam voluntatem credendi seu poenitentiam agendi, si altera illarum gratiarum deesset homini, ita ut nullo modo esset in potestate ejus habere illam, simpliciter non haberet potestatem volendi credere, poenitentiamve agendi, nec auxilium ad hos actus sufficiens. Unde ille homo merito posset alteri tribuere quod, vocatus cum esset, ipse non venerit; ei (inquam) posset tribuere, qui negavit majus aliquod auxilium necessarium adveniendum, et nullam viam vel modum obtinendi tale auxilium in ejus arbitrio seu voluntate constituit.

¹ Tractatur hoc late lib. 3, c. 6.

² Lib. 83 Quaes., q. 68.

40. Quocirca, cum ex parte gratiae excitantis non sufficiat sola vocatione exterior, sed aliqua etiam interior illuminatio et inspiratio necessaria sit, ut vocatione sit sufficiens non satis est exterior doctrina, sed oportet ut, mediante illa, vel interdum sine illa, Spiritus Sanctus interius operetur, et hominem excitet, suoque modo doceat et vocet; cumque ante hanc vocationem nihil possit homo operari conferens ad suam salutem, si Deus daret exteriorem vocationem, et interiorem negaret, non vocaret sufficienter; non est ergo vocatione sufficiens, donec interior tactus Spiritus Sancti intercedat, qui in eo genere et ordine gratiae excitantis sit sufficiens ad aliquid libere et supernaturaliter operandum. Atque hoc modo dicimus vocationem sufficientem includere omnem gratiam excitantem interiorem simpliciter necessariam ad volendum.

41. Rursus ex parte gratiae adjuvantis intelligi potest necessarium, vel aliquod auxilium, quod sit per modum principii vel actus primi, seu quod per modum actus primi comparetur ad liberum consensum voluntatis, vel potest intelligi ipsemet concursus actualis Dei, qui necessarius est etiam ad opera gratiae, et proportionatus esse debet ipsis operibus, et ejusdem ordinis cum illis, atque adeo supernaturalis etiam, et gratuitus, sub qua ratione auxilium etiam gratiae dici solet. Si ergo de priori auxilio per modum principii loquamur, necesse est ut vocatione sufficiens ad fidem, verbi gratia, includat omne illud auxilium, quod est necessarium principium ad eliciendam voluntatem credendi, sive illud principium sit ipsamet gratia excitans, sive sit aliqua qualitas permanens, aut transiens, sive sit ipsamet virtus divina exposita, et quasi praeparata ad juvandum hominem, sive quippiam aliud esse excogitetur; quidquid enim tale principium sit, simpliciter necessarium est ut homo velle possit, et efficere id ad quod vocatur; sed is qui sufficienter vocatur, simpliciter constituitur potens ad volendum, alias non peccaret non volendo; et merito posset, non sibi, sed alteri tribuere, si non veniret vocatus, quia non ex voluntate, sed ex impotentia non veniret. Sicut, si homini non daretur lumen, vel species visibilis ad videndum, non posset ei tribui quod non videret; quia species et lumen est necessarium principium, ut homo habeat proximam et completam videndi facultatem. Sic igitur, ut vocatione sit sufficiens, necesse est ut includat omnem

adjuvantem gratiam, quæ per modum principii necessaria est ad illum actum ad quem homo vocatur.

42. Si vero de concursu gratiæ sermo sit, quoniam hic non ponitur actu in homine, nisi quando homo jam vult, non potest hoc modo includi in vocatione sufficiente quam habet is qui non operatur: necessarium vero est ut hic concursus cum ipsa vocatione sufficiente ita offeratur ex parte Dei, ut sit in hominis potestate illum habere si voluerit. Itaque, sicut ego, quando non ambulo, non habeo actu in me receptum concursum ad ambulandum, quia hic non est nisi in ipsa actuali motione seu ambulatione, habeo tamen ita paratum illum concursum ex parte Dei, ut in potestate mea sit habere illum, alioqui non esset in potestate mea ambulare: ad eundem modum in re Theologica philosophandum censemus, ut is, qui sufficienter vocatur ad fidem, constituatur simpliciter potens ad credendum, necessarium esse quod ita habeat paratum a Deo accommodatum concursum gratiæ ad supernaturalem fidem, seu voluntatem credendi, ut sit in ejus potestate ac voluntate habere illum, si seipsum velit ad credendum applicare, prout cum divina gratia potest. Hoc ergo modo de sufficiente vocatione et gratia sentiendum esse judicamus, ut, quæ sacra Scriptura, Concilia, et Patres de illa docent vera esse, vera esse possint, ut in prima assertionem contra priorem sententiam satis declaravimus. (Legatur Vega, lib. 6 in Trid., c. 7; Soto, lib. 1 de Nat. et grat., c. 16.)

43. *Quarta propositio.*—Quarto, hinc colligimus, ultra vocationem sufficientem, prout includit omne auxilium, tam excitans, quam adjuvans, quod homini dari intelligimus priusquam actu operetur et consentiat, nihil esse simpliciter necessarium ad actualiter operandum, præter actualem gratiæ concursum, quo Deus cum ipsa voluntate influit in actum ipsum, et consensum ipsius voluntatis¹. Probatur ex illis locis sacre Scripturæ: *Ego sto ad ostium et pulso; si quis mihi aperuerit, intrabo ad illum. Vocari, et renuistis. Quoties volui congregare filios tuos, et noluisti;* ex quibus nobis constat, post vocationem, expectare Deum ut homo aperiat et consentiat; supponitur ergo, in dictis locis, hominem esse jam

¹ Ita loquitur Amb., serm. 10 in Psal. 118, tractans illud: *Prævenere oculi mei ad te diluculo.* Sumitur ex Aug., lib. 83 Quæst., q. 68, et lib. 1 Retr., cap. 26.

constitutum in actu primo sufficiente ad consensum præstandum, et solum indigere concursu proportionato, quem necesse est esse illi paratum, esseque in potestate ejus, ut ex eisdem locis colligitur, cum sine illo neque aperire neque consentire possit.

44. Atque hinc sumitur ratio Theologica, quia, si aliquid aliud esset necessarium, illud deberet esse prævium ad actum, et aliquo modo principium ejus, vel conditio necessaria ad illum. Unde fit ut homo illa re carens, qualiscumque illa sit, adhuc sit impotens, et consequenter nondum habeat auxilium simpliciter sufficiens: si ergo supponitur habere sufficiens, ut vere habet omnis qui peccat, cum vocatus non venit, necesse est ut nihil illi desit præter actualem concursum. Sicut in naturalibus virtutibus illa dicitur sufficiens ad agendum in genere causæ proximæ, quæ solum indiget concursu causæ universalis ad agendum; nam, si aliqua alia re indiget, quantum ad id, est virtus insufficientis, vel incompleta, vel non satis applicata, et consequenter non est proxime sufficiens, prout necessarium est in causa libera ad potestatem simpliciter, ut sit moraliter potens, ejusque voluntati et non impotentiae tribuatur, si non operetur, vel consentiat.

45. Alia etiam ratione id probatur, quia, si aliquid aliud necessarium esset, maxime gratia aliqua, quæ se sola et sua vi determinaret voluntatem ante consensum ejus: sed talis gratia non solum necessaria non est, sed etiam repugnat indifferentiæ et libero usui ipsius voluntatis, ut est ostensum; ergo nulla talis gratia est necessaria. Quocirca, considerando eam actionem gratiæ, quam Deus habet in homine absque consensu libero ejus, excitando, inspirando, illuminando, etc., et hoc morali modo, ut velit operando, si talis actio attingat gradum auxilii in eo genere immediate sufficientis ad aliquem actum supernaturalem voluntatis, inter talem actionem Dei, et illam qua concurret cum voluntate ad ipsum assensum liberum, nulla alia actio Dei intercedit, quæ necessaria sit ad consensum liberum præstandum; alioqui, vel illa prior gratia non poterat esse sufficiens ad talem consensum in ratione proximi supernaturalis principii; vel illa alia, quæ intercedere dicitur, necessaria non est; et præterea intelligi non potest quomodo adhibeatur sine præjudicio libertatis.

46. *Quinta propositio.*—Quinto, hinc ulterius concludimus auxilium efficax, ut actu ope-

retur consensum liberum in homine, ultra sufficientem excitans, et adjuvans, et actualem ejus cooperationem cum voluntate, nihil necessario requirere quoad rem ipsam, seu nihil aliud addere ex parte Dei, præter illud auxilium gratiæ, quod in actuali concursu proportionato consistit. Hæc assertio sequitur necessario ex præcedenti, quia omnis homo, qui actu operatur supernaturalem actum, habet auxilium efficax; sed in homine prius habente auxilium sufficiens sine actuali operatione, et postea actu operante per illud auxilium, nihil necessario additur præter actualem concursum, et operationem ipsam; ergo auxilium efficax nihil necessario addit, vel ponit in homine ultra auxilium sufficiens præter actualem concursum et influxum actui supernaturali proportionatum. Dico autem, non necessario, quia fieri potest (et fortasse frequentius ita contingit ex Dei libertate ac benevolentia) ut, præter auxilia sufficientia, quibus homo non consentiret, quamvis posset, ei addantur uberiora et copiosiora auxilia excitantia, ut homo vocationi præbeat assensum. Dicimus tamen hanc uberiozem gratiam non esse simpliciter necessariam, ut vocatio sit efficax, id est, ut habeat effectum; nam si id esset necessarium, omnis gratia excitans, minor illa, esset in suo genere insufficientis.

47. Hic vero aliquis optaret exponi, per quam voluntatem Deus præbeat hunc concursum, sed quia in hac brevi summa non possumus omnia fuse declarare, dicimus breviter illam voluntatem talem esse debere, cui liberum arbitrium possit resistere, quia alias illi necessitatem inferret, ut bene notavit Soto, libro 4 de Natur. et grat., capite 16, ubi propterea dicit illam voluntatem non esse absolutam et beneplaciti, sed includere ordinem ad consensum liberum voluntatis creatæ¹. Unde necesse est ut talis voluntas non sit ad unum solum actum determinata, sed quod ex se offerat concursum in actu primo indifferentem ad multos, ut libertas voluntatis etiam quoad hanc partem integra servetur. Nec tamen per hoc excluditur, quin possit Deus aliquos actus prædefinire, præsertim in prædestinatis, ut ex sequenti puncto constabit.

48. *Sexta propositio.*—Addimus ergo sexto, quamvis gratia efficax physice et re ipsa

¹ Ita declarant concursum Dei quamplures Theologi, late adducti lib. 1, c. 15, et lib. 2, cap. 3.

nihil ex necessitate ponat in homine ultra sufficientem, tamen ex parte Dei auxilium efficax (quod Augustinus, hujus fere vocis inventor, vocationem efficacem appellavit) addere speciale beneficium, et quamdam moralem rationem (ut sic dicam) quæ in hoc consistit, quod Deus ex speciali et efficaci proposito et affectu dandi homini fidem vel gratiam ei præbet illam vocationem, et in illo tempore et modo, prout novit accommodatam, ut cum illa homo re ipsa et cum effectu consentiat, quamvis possit non consentire. Et ideo Augustinus¹ hanc vocationem, *congruam, altam, atque secretam*, appellat. Solet quidem interdum dici vocatio efficax, quæ copiosa est, et multo majora includit auxilia quam ordinarie dari soleant; quomodo appellavit aliquando Augustinus² vocationem Pauli efficacissimam; et similis fuit vocatio latronis in cruce, Matthæi, Magdalenæ, et fortassis Apostolorum omnium, et innumera alia. Tamen gratia hoc modo efficax, ut dixi, non est necessaria simpliciter ad operandum: nos autem loquimur de efficacia gratiæ, quæ omnibus, qui actu operantur et convertuntur, communis est; et ideo non potest hæc efficacia in illa abundantiori gratia constitui. Constituenda igitur est in illa congruitate morali, quam Deus infinita sua sapientia prænovit, et benigna misericordia, quibus voluit, præparavit.

49. Quid autem sit illa congruitas vel in quo consistat, remotum est a sensibus hominis, ut Augustinus ait (de Prædest. Sanct., cap. 1); quapropter illam vocationem, *altam, atque secretam* appellat, ideoque nos hoc tantum revocamus ad thesauros sapientiæ et scientiæ Dei, qui novit facienda antequam fiant, et de unaqueque voluntate humana prænovit quid in omnibus momentis, occasionibus, et cum quibuslibet vocationibus operatura sit, si ita vocetur, aut tali tempore et modo, etiamsi mere libere et contingenter id sit operatura, et non ex aliqua prædeterminatione, quam ab extrinseco agente, etiam a Deo ipso receptura sit.

50. Hoc autem, quod in hac sententia affirmamus de congruitate vocationis efficaciæ, non aliter probamus, quam ex ipso auctore,

¹ Libro de Grat. et lib. arb., cap. 5, lib. 1 quæst. ad Simpl., q. 2.

² Ex Aug., serm. 130, de Temp.; Cyril. Alex., de Adoratione in Spiritu et veritate, col. 11.